

Protokół z posiedzenia Komitetu Matematyki PAN
w dniu 28 maja 2025 roku
Posiedzenie odbyło się online za pośrednictwem platformy Zoom
W posiedzeniu uczestniczyło 32 członków KM PAN,
2 członków usprawiedliwiło swoją nieobecność.

Program posiedzenia:

1. Otwarcie posiedzenia, przyjęcie porządku obrad.
2. Akceptacja protokołu z poprzedniego posiedzenia Komitetu Matematyki.
3. Komunikaty prezydium.
4. Czasopisma i wydawnictwa matematyczne: otwarty dostęp, czasopisma drapieżne i pasożytnicze, dobre praktyki i stojące przed nami wyzwania - wstęp do dyskusji: prof. dr hab. Adam Skalski.
5. Polityka Narodowego Centrum Nauki w sprawie kontynuacji tzw. Planu S - wstęp do dyskusji: prof. dr hab. Anna Gambin.
6. Wolne głosy i wnioski.

Ad. 1.

Przewodniczący Komitetu Matematyki PAN prof. Jerzy Kaczorowski przywitał wszystkich obecnych na posiedzeniu Komitetu Matematyki PAN prowadzonym za pomocą środków komunikacji elektronicznej.

Komitet Matematyki PAN jednomyślnie przyjął porządek obrad Komitetu Matematyki w dniu 28 maja 2025 roku.

Ad. 2.

Prof. Jerzy Kaczorowski przypomniał, że do wszystkich członków Komitetu Matematyki rozesłana była wstępna wersja protokołu z posiedzenia KM PAN z dnia 31 stycznia 2025 roku z prośbą o ewentualne uwagi.

Komitet Matematyki PAN przy 24 głosach za zaakceptował protokół z poprzedniego posiedzenia KM PAN.

Ad. 3.

Prof. Jerzy Kaczorowski przedstawił komunikaty prezydium KM PAN.

Prof. Kaczorowski poinformował, że trwają wybory członków korespondentów PAN po czym przedstawił harmonogram wyborów oraz przytoczył fragmenty *Regulaminu wyboru członków akademii, trybu utraty członkostwa, pozbawienia statusu członka oraz rezygnacji z członkostwa akademii* dotyczące trybu zgłaszania kandydatów:

§ 3.

1. Kandydata na członka korespondenta może zgłaszać:

- 1) trzech członków Akademii, lub
 - 2) rada naukowa instytutu naukowego lub instytutu badawczego posiadającego prawo nadawania stopnia naukowego doktora habilitowanego, lub
 - 3) senat uczelni posiadającej uprawnienie do nadawania stopnia doktora habilitowanego, lub
 - 4) pięć osób, które wyróżniają się szczególnym dorobkiem naukowym i autorytetem, wśród których co najmniej jedna osoba jest zatrudniona za granicą na stanowisku profesora lub równorzędnym, a pozostałe posiadają tytuł profesora nadany w Rzeczypospolitej Polskiej.
2. Członek Akademii nie może zgłosić więcej niż dwóch kandydatów na członka korespondenta.

Zgłoszono około 200 kandydatów na dostępnych 47, w tym 13 na wydziale III PAN. Wśród zgłoszonych kandydatów jest sześciu matematyków.

Na trwającym posiedzeniu Komitetu Matematyki istotny punkt porządku miał dotyczyć opiniowania kandydatów na członków korespondentów. Nowe regulaminy zniosły obligatoryjny obowiązek opiniowania kandydatur przez komitety naukowe PAN. Obecnie jest to w gestii poszczególnych zespołów rekomendujących powołanych na wydziałach, które w razie potrzeby opinii o kandydacie mogą się zgłosić każdorazowo z wnioskiem do przewodniczącego komitetu.

Zespół powołany przy Wydziale III nie wystąpił z takim wnioskiem. Czego skutkiem jest to, że Komitet Matematyki nie wyrazi swojego zdania na temat matematyków aspirujących na członków Polskiej Akademii Nauk.

Jest to zerwanie z tradycją i odebraniem pewnego przywileju komitetom naukowym. Nowy regulamin to kolejny krok w kierunku umniejszania roli komitetów.

Ad. 4.

Prof. Adam Skalski wygłosił wprowadzenie do dyskusji: Czasopisma i wydawnictwa matematyczne: otwarty dostęp, czasopisma drapieżne i pasożytnicze, dobre praktyki i stojące przed nami wyzwania.

Prof. Skalski posiłkując się prezentacją, omówił następujące zagadnienia:

- 1) Do czego potrzebujemy publikacji w czasopismach?
- 2) Dlaczego o tym rozmawiamy? (dyskusje o modelach publikacyjnych)
- 3) Modele finansowania czasopism
- 4) Otwarty dostęp
- 5) Subscribe to Open
- 6) Wydawnictwa -komercyjne i niekomercyjne
- 7) Czasopisma/wydawcy drapieżni
- 8) Czasopisma/wydawcy pasożytniczy
- 9) Znaki ostrzegawcze
- 10) Jak rozpoznać „przyzwoite” czasopismo?
- 11) Co możemy zrobić (osobiste sugestie)

Prezentacja prof. Skalskiego znajduje się w załączniku numer 1 do protokołu.

Prof. Kaczorowski rozpoczął dyskusję i udzielił sobie głosu. Jego zdaniem sprawa czasopism drapieżnych jest trudna w diagnozie. Najprostszym rozwiązaniem wydaje się trzymanie tradycyjnych czasopism o ustalonej renomie. Jednak w tym przypadku problemem jest długie oczekiwanie na publikację. Część jednostek walczy z drapieżnymi czasopismami odchodząc od tak zwanej *punktozy*, jednak część osób popiera takie czasopisma i taki system.

Prof. Piotr Biler dodał, że przedstawiciele niektórych dyscyplin nie widzą nic złego w publikowaniu w drapieżnych czasopismach, uznając część z nich za całkiem dobre. Z tym systemem trudno walczyć. Następnie nadmienił, że jeśli ktoś chce opublikować swoją pracę szybko i bez recenzji to służyć do tego może arXive. Jeśli ktoś oczekuje rzetelnej recenzji, to nieraz musi czekać nawet parę lat na publikację, co czasem przekłada się nawet na dezaktualizację badań zawartych w pracy.

Prof. Jacek Mięksisz zaznaczył, że wszystkie najlepsze prace polskich naukowców publikowane są w czasopismach zagranicznych – może to doprowadzić do zapaści polskich czasopism matematycznych – potrzebna jest dyskusja na ten temat. Dodał również, Timothy Gowers stworzył dwa czasopisma oparte na arXive ale z rygorystycznym etapem recenzowania, są one dostępne w systemie diamond open access.

Prof. Wojciech Kryszewski poparł przedmówcę i dodał, że dobrze ustalany zewnętrznie system punktacji rozwiązuje problem czasopism drapieżnych, gdyż mają one niewielką liczbę punktów. Następnie prof. Kryszewski przedstawił tabelę z 2021 roku prezentującą liczbę czasopism punktowanych z informatyki, fizyki i matematyki.

Liczba punktów	informatyka techniczna i telekomunikacja; informatyka (z wykazu konferencji)	informatyka techniczna i telekomunikacja (z wykazu ogólnego)	informatyka (z wykazu ogólnego)	informatyka (suma z wykazu ogólnego i konferencji)	nauki fizyczne (z wykazu ogólnego)	matematyka (z wykazu ogólnego)
200	59	96	57	116	63	36
140	173	250	159	332	117	85
100	0	369	215	240	183	183
70	352	476	307	659	365	253
40	2	431	288	290	337	244
20	679	876	591	1279	488	471
Suma	1265	2498	1617	2891	1610	1272

Wynika z niej, że czasopism matematycznych wysoko punktowanych jest o wiele mniej niż w przypadku innych dziedzin. Mimo podobnej sumy wszystkich tytułów to z informatyki technicznej i telekomunikacja jest niemal dwa razy więcej czasopism za 200 i 140 punktów niż z matematyki. Problem dotyczy pozycji czasopism

matematycznych i ich punktacji. Polskie czasopisma matematyczne to pewien skarb narodowy i powinny być bardziej doceniane przez Ministerstwo, tymczasem ich niska punktacja wpływa na to, że część naukowców postanawia w nich nie publikować. Na koniec prof. Kryszewski zaznaczył, że problem publikowania w polskich czasopismach jest bardzo palący.

Prof. Janusz Grabowski zaznaczył, że porównywanie danych bibliometrycznych między dyscyplinami jest kłopotliwe, gdyż należy uwzględnić wiele czynników w tym wielkość środowiska. Prof. Grabowski dodał, że ekspansja drapieżnych czasopism była do przewidzenia, gdyż na recenzję w topowych i uznanych czasopismach czeka się nieraz dwa lata, a na publikację 3 czy 4. Młody matematyk nie będzie chciał tam publikować, jeśli ma świadomość jak długo trwa ten proces, szczególnie, że prawdopodobieństwo sukcesu wynosi parę procent. Potrzebny jest przełom, który zmieni zarówno wszystko powyższe, jak i jakość części recenzji.

Dr hab. Paweł Dłotko zgodził się z przedmówcami i dodał, że czasopisma drapieżne są w stanie w sposób sztuczny manipulować wskaźnikami typu impact factor. Prestiż powinien podlegać ocenie danego środowiska, czyli ilości cytowań. Są obecnie analizy statystyczne, które potrafią ocenić, które cytowania wynikają z wartości artykułu a które są „fałszywe”. To co należy zrobić to oceniać nie w oparciu o opinię dziedziczenia prestiżu z czasopisma czy wąskiej grupy oceniających często niezwiązanych z tematyką artykułu a w oparciu o opinię środowiska.

Prof. Kaczorowski zgodził się, że dziedziczenie prestiżu przez czasopisma to jest jedno z najgorszych możliwych rozwiązań jednak zwrócił uwagę na to, że są prace, które dopiero po latach zyskały rozgłos a także, że są dziedziny uprawiane przez bardzo niewielką liczbę osób na świecie, ale są one bardzo cenne. Dlatego też przy rozwiązywaniu proponowanym przez dr. hab. Dłotkę należy bardzo ostrożnym.

Następnie odczytano uwagi wpisane na chacie przez prof. Światosława Gala:

Mam wrażenie, że Adam trochę źle zaadresował swoją prezentację. Sądzę, że lista czasopism punktowanych wycina największe patologie (przynajmniej w matematyce). Pytanie powinno brzmieć jak Komitet Matematyki może wpływać na system (Ministerstwo), żeby takie mechanizmy jak lista czasopism punktowanych nie premiowały patologii. Niezwiązany z tematem prezentacji jest pytanie jak promować kulturę (szczególnie wśród kierowników jednostek) zaangażowania (czy wręcz zachęcania) pracowników w politykę zakupową bibliotek.

Votum separatum do wypowiedzi Pawła. Wybitne prace są często trudne. Mało kto je rozumie a co za tym idzie cytuje. Nie ma jasnej korelacji między wartością pracy a cytowaniami.

Prof. Kaczorowski postawił pytanie: *Co Komitet mógłby zrobić w sprawie czasopism drapieżnych i sposobów publikowania?* Wydaje się rozsądne powołanie komisji, która przygotowałaby projekt stanowiska, do którego Komitet wróciłby na następnym posiedzeniu.

Prof. Jarosław Buczyński spytał o to, czego miałyby dotyczyć takie stanowisko.

Prof. Skalski zwrócił uwagę, że wypracowanie stanowiska z istotnymi poradami byłoby niezwykle trudne, jego zdaniem o wiele ważniejsza mogłaby być rola informacyjna KM PAN.

Prof. Kaczorowski przychylił się do zdania przedmówcy i dodał, że warto zwrócić uwagę na to aby próbować działać w środowisku i próbować wpływać na kręgi decyzyjne. Zasadniczym problemem jest system ewaluacji, który opiera wszystko na punktach.

Prof. Kryszewski dodał, że ważne jest wsparcie ze strony państwa a także rola środowiska związana z dbaniem o polskie czasopisma. Pozwoli to na publikowanie dobrych artykułów co za tym idzie wzrost pozycji polski i polskich czasopism na arenie międzynarodowej.

Ponadto głos zabrali prof. prof. Jerzy Zabczyk, Janusz Grabowski i Jerzy Kaczorowski.

Ad. 5.

Prof. Anna Gambin poprowadziła wstęp do dyskusji na temat polityki Narodowego Centrum Nauki w sprawie kontynuacji tzw. Planu S.

Prof. Gambin poinformowała, że Rada Narodowego Centrum Nauki jest przeciwna planowi S, podobnie jak poprzedni skład Rady.

Obecnie trwają dyskusje nad możliwością poluzowania wymogów dotyczących open access, tak aby dopuszczalne było rozliczanie projektów również publikacjami nieopublikowanymi w modelu open access.

Nie podjęto jeszcze decyzji; ewentualne zmiany nie będą dotyczyć projektów międzynarodowych, w których plan S obowiązuje.

Następnie prof. Gambin przedstawiła rekomendacje NCN dotyczące publikowania.

NCN oraz Rada zachęcają do publikowania w bezpłatnych repozytoriach open access, np. arXiv, bioRxiv, ChemRxiv, MedRxiv, i innych repozytoriach afiliowanych przy prestiżowych uniwersytetach.

Takie formy publikacji są przez NCN uznawane za pełnoprawny open access (tzw. „zielona ścieżka”).

Publikacje w tzw. drapieżnych czasopismach (w szczególności z MDPI) są de facto odrzucane przy rozliczaniu projektów – choć nie ma formalnego zakazu, są traktowane jako niebyłe.

Prof. Gambin odpowiedziała twierdząco na pytanie prof. Łuczaka czy publikacje zamieszczane w repozytoriach (np. arXiv) są akceptowane przez NCN, jeśli posiadają odpowiednią licencję (np. CC BY).

Prof. Sławomir Dinew spytał dopuszczalne jest umieszczanie w repozytoriach wersji przed opublikowaniem (preprint). Prof. Gambin potwierdziła, o ile treść merytoryczna odpowiada wersji finalnej.

Ponadto prof. Gambin dodała, że „zielona ścieżka” open access jest preferowana nad „złotą” (płatną), gdyż finansowanie wydawnictw komercyjnych jest nieefektywne i kosztowne dla budżetu publicznego.

Trwa proces przeglądu i uproszczenia regulaminów konkursowych NCN.

Rada postuluje większą elastyczność – m.in. w zakresie wynagrodzeń postdoków (zależnie od dyscypliny) oraz zmniejszenia liczby biurokratycznych ograniczeń.

Prof. Grabowski poruszył kwestię uproszczenia procedur zakupowych (np. biletów lotniczych, drobnej aparatury).

Prof. Gambin odpowiedziała, że ze względu na trójstronne umowy z instytucjami NCN nie ma tu pełnej decyzyjności.

W ministerstwie działa zespół reprezentujący NCN, który ma na celu złagodzenie przepisów o zamówieniach publicznych dla nauki.

Członkowie KM PAN potwierdzili pozytywne doświadczenia z rozliczaniem grantów NCN obejmujących publikacje w arXiv.

Dyskutowano kwestie różnic między wersjami preprintów i wersjami ostatecznymi, potwierdzono, że ważna jest zgodność merytoryczna, nie edytorska.

Ad. 6.

Prof. Grabowski spytał o sytuację Instytutu Matematyki Uniwersytetu Szczecińskiego, którego kwestia była poruszona na poprzednim posiedzeniu.

Prof. Mięgisz poinformował, że nie istnieje zagrożenie likwidacją, choć występują pewne napięcia wewnętrzne.

Prof. Grabowski zgłosił uwagę dotyczącą terminów posiedzeń Komitetu Matematyki, wskazując, że środa w południe jest problematycznym terminem.

Dr hab. Dłotko postulował, aby informacje o terminach kolejnych posiedzeń przekazywać z większym wyprzedzeniem (1–2 miesiące).

Prof. Kaczorowski wyjaśnił, że ustalanie terminów jest trudne ze względu na kolizje z posiedzeniami innych gremiów PAN, ale zapowiedział poprawę w tym zakresie.

Przewodniczący podziękował uczestnikom za udział i poinformował, że kolejne posiedzenie planowane jest na przełom listopada i grudnia, a także poprosił członków Komitetu o przesyłanie propozycji tematów na przyszłe zebranie.